

השקעות בחברות כלולות

IAS 28

Investments in Associates

חלק ב' – חומר רקע
מרצה: רו"ח שלומי שוב

מדיניות חשבונאית אחידה

שינויים בסעיפי ההון של החברה הכלולה אשר אינם משפיעים על שיעור ההחזקה:

- שינויים שנובעים מפעולות של החברה הכלולה במישור ההוני
- שינויים שנובעים מסכומים שהוכרו ישירות ברווח הכולל האחר

קרן הון בחברה הכלולה הנובעת מהשקעת בעלים

מניות בכורה שהונפקו על ידי החברה הכלולה ומסווגות כמכשירים הוניים

הפסדים מצטברים בחברה הכלולה

רכישת כלולה במסגרת החזקה בשרשרת

עסקאות בין חברות מוחזקות

שינויים בשיעורי החזקה

ביום 31 בדצמבר 2008 רוכשת חברה א' 20% מהון המניות של חברה ב' (חברת נדל"ן מניב) תמורת 190,000 ש"ח, התמורה שולמה במזומן.

להלן הדוח על המצב הכספי ליום הרכישה (בש"ח):

50,000	** התחייבות מיסים נדחים	1,000,000	* (קרקע)
950,000	הון		

(* החברה מיישמת לגבי הנדל"ן את מודל השווי ההוגן.

(**) עלות הקרקע - 800,000 ש"ח.

התחייבות מיסים נדחים - 50,000 = $(1,000,000 - 800,000) * 25\%$

נתונים נוספים:

- לחברה א' ישנו גם כן נדל"ן מניב והיא מיישמת לגביו את מודל העלות.
- ההון של חברה ב' ליום 31.12.09 הינו 1,200,000 ש"ח והרווח הנקי לאותה שנה הינו 250,000 ש"ח, מתוכו 75,000 ש"ח רווח מעליית ערך נדל"ן (לאחר מס).
- שיעור מס חברות ושיעור מס שבח הינו 25%.

המשך דוגמה א'

נתונים לשנת 2010:

הון של חברה ב' ליום 31.12.10 הינו 700,000 ש"ח, ההפסד לאותה שנה הינו 500,000 ש"ח, מתוכו הפסד מירידת ערך נדל"ן בסכום של 400,000 ש"ח (לפני מס).

שחזור שווי הוגן נדל"ן :

1,000,000	יתרה ליום 31.12.08
100,000	עליית ערך שנת 2009
<u>(400,000)</u>	ירידת ערך שנת 2010
700,000	יתרה ליום 31.12.10

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שביום 1 בינואר 2010, חברה ב' מוכרת את הנדל"ן להשקעה תמורת שווי ההוגן – 1,100,000 ש"ח. זאת הפעילות היחידה שהתרחשה במהלך שנת 2010. רווח נקי חברה ב' לשנת 2010 הינו 0 ש"ח.

שינויים בסעיפי ההון של החברה הכלולה אשר אינם משפיעים על שיעור ההחזקה

לצורך הטיפול בשינויים בסעיפי ההון של החברה הכלולה שאינם נובעים מרווח/הפסד שנכלל בדוח רווח והפסד לתקופה, אשר אינם משפיעים על מספר המניות המונפקות של החברה הכלולה, יש לבצע הבחנה בין שתי קבוצות של שינויים:

שינויים שנובעים מפעולות במישור ההוני של החברה הכלולה ובעלי מניותיה.

א

שינויים שנובעים מרווחים (הפסדים) נדחים, לרבות קרן הערכה מחדש.

ב

תקבולים בגין כתבי אופציה בחברה הכלולה (אופציות הוניות לא צמודות)

כידוע תקבולים בגין כתבי אופציה שמוצגים במסגרת ההון של החברה הכלולה אינם מהווים חלק מההון השייך לבעלי המניות הרגילות וכפועל יוצא לא יכללו במסגרת החלק באקוויטי.

לצורך הטיפול החשבונאי בשיטת השווי המאזני יתכנו מספר מצבים כדלקמן:

1 מצב שבו למועד הרכישה של החברה הכלולה קיימים תקבולים בגין כתבי אופציה.

2 מצב שבו לאחר מועד הרכישה, החברה הכלולה מנפיקה כתבי אופציה.

3 מצב שבו כתבי האופציה פוקעים.

מצב שבו למועד הרכישה של החברה הכלולה קיימים תקבולים בגין כתבי אופציה

דוגמה א' :

ביום 31.12.08 רכשה חברה א' 40% מהון המניות של חברה ב' תמורת 320,000 ש"ח.

להלן הדוח על המצב הכספי ("מאזן") ליום הרכישה של חברה ב' (בש"ח):			
200,000	תקבולים בגין כתבי אופציה (*)	1,000,000	מזומן
500,000	הון מניות		
300,000	עודפים		

(*) החברה הנפיקה 100,000 כתבי אופציה. השווי ההוגן של כתבי האופציה הינו 300,000 ש"ח.

נדרש לחשב את עודף העלות ליום הרכישה.

בנתוני דוגמה א', בשנת 2009 חל משבר פיננסי וכתבי האופציה פקעו. רווחי החברה בשנים 2008-2009 הינו 0 ש"ח.

נדרש:

- א. הצג פקודות יומן בגין פקיעת האופציות.
- ב. חשב את חשבון ההשקעה לפי תנועה והרכב ליום 31 בדצמבר 2009.

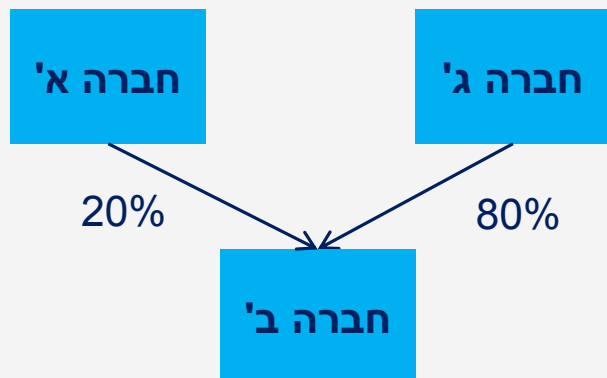
קרן הון בחברה הכלולה הנובעת מהשקעת בעלים

ייתכן ותיווצר בחברה הכלולה, קרן הון הנובעת מהשקעת בעלים כתוצאה מעסקה של החברה הכלולה עם בעל מניות בה או כתוצאה מהטבה אחרת שהוענקה לחברה הכלולה על ידי בעל מניות בה.

חברה א' מחזיקה ב- 20% מהון המניות של חברה ב'.
במהלך התקופה המדווחת העניק לחברה ב' בעל השליטה בה (המחזיק 80%)
הלוואה לזמן ארוך בסכום של 10,000 אלפי ש"ח. השווי ההוגן של ההלוואה
במועד הענקתה הינו 8,000 אלפי ש"ח.

נדרש:

1. מהי פקודת היומן בספרי חברה א', אם בכלל, במועד בו חברה ב' קיבלה את ההלוואה מבעל השליטה בה?
2. הנח כי בעל השליטה בחברה ב' הוא חברה ג'. מה תהייה פקודת היומן בדוחות המאוחדים שלו לאותו המועד?

קרן הון בחברה הכלולה הנובעת מעסקה עם הזשמ"ש

גידול בהון של החברה הכלולה אשר אינו משפיע על שיעור ההחזקה בה, שייך לבעלי המניות שלה ואינו נובע מרווח OCI אלא מפעולה הונית.

חברה א' מחזיקה 20% בחברה ב' מיום ההקמה.
חברה ב' מחזיקה 80% בחברה ג' מיום ההקמה.

הון מאוחד חברה ב' ליום 31.12.2013:

5,000,000	עודפים
5,000,000	הון מניות
<u>2,000,000</u>	זשמ"ש
12,000,000	סה"כ הון

ביום 01.01.2014 חברה ב' מכרה 10% ממניות חברה ג' תמורת 3,000,000 ₪.

נדרש:

1. חשבון השקעה של חברה א' בחברה ב' ליום 31.12.2013
2. תנועה בחשבון השקעה של חברה א' בחברה ב' לשנת 2014 בהנחה שהרווח סולו של חברה ב' היה "0" והרווח של חברה ג' היה 1,000,000 ₪.

טיפול ברווחים או הפסדים נדחים של החברה הכלולה

להלן הטיפול החשבונאי בשינויים כאמור, תוך הבחנה בין שינויים שנובעים מרווחים (הפסדים) נדחים לבין שינויים שנובעים מקרן הערכה מחדש:

טיפול ברווחים או הפסדים נדחים של החברה הכלולה:

זקיפת רווחים או הפסדים נדחים (שנוצרו לאחר הרכישה) לסעיף הון מקביל בישות המחזיקה.

שלב א'

נטרול רווחים או הפסדים שנובעים מהפשרת רווחים או הפסדים נדחים אשר מקורם מלפני מועד הרכישה.

שלב ב'

ביום 31 בדצמבר 2008, רכשה חברה א' 20% מהון המניות של חברה ב' תמורת 70,000 ש"ח, התמורה שולמה במזומן.

להלן ההון של חברה ב' ליום הרכישה (בש"ח):	
הון מניות ופרמיה	100,000
קרן הון בגין השקעה באג"ח	50,000
עודפים	<u>150,000</u>
סה"כ	300,000

הדוח על המצב הכספי ("מאזן") של חברה א' ליום הרכישה (בש"ח):

מזומן	70,000	הון מניות ופרמיה	1,000
		עודפים	69,000

המשך דוגמה א'

נתונים נוספים :

- ליום הרכישה תאם שוויים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים נטו בחברה ב' לערכם בספרים.
- הרווח הנקי של חברה ב' לשנת 2009 הינו 100,000 ש"ח, האג"ח לא מומשו והקרן בגינן גדלה ב- 20,000 ש"ח.
- הרווח הנקי של חברה ב' לשנת 2010 הינו 80,000 ש"ח. ביום 1 בינואר 2010 מומשו אגרות החוב.

נדרש :

הצג חשבון השקעה (תנועה והרכב) לתאריכים 31 בדצמבר 2009 ו- 2010.

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שחברה ב' מימשה את נייר הערך ביום 30 ביוני 2010. במהלך המחצית הראשונה של שנת 2010 עלה שוויו של ני"ע ב-4,000 ש"ח.

נדרש :

הצג חשבון השקעה (תנועה והרכב) לתאריך 31 בדצמבר 2010.

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שבמחצית הראשונה של שנת 2010, הערך של האג"ח ירד ב-3,000 ש"ח.

חברה ב' מימשה את נייר הערך ביום 30 ביוני 2010. כמו כן, במהלך השנה רכשה חברה ב' אג"ח נוסף אשר סווג כ FVOCI, שיתרת קרן ההון בגינו לסוף השנה הינה 25,000 ש"ח.

נדרש:

פקודות יומן ודוח רווח כולל לשנת 2010.

קרבן הערכה מחדש של החברה הכלולה

הטיפול החשבונאי בקרבן הערכה מחדש של רכוש קבוע דומה לטיפול החשבונאי בקרנות אחרות של החברה הכלולה, שהם בגדר רווח כולל אחר.

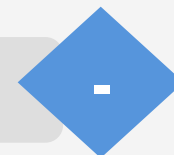
טיפול בקרן הערכה מחדש של החברה הכלולה

להלן התייחסות לאופן הטיפול החשבונאי בספרי הישות המחזיקה בקרן הערכה מחדש בחברה הכלולה, תוך הבחנה בין תנועות שונות בקרן שבספרי החברה הכלולה:

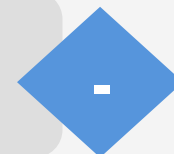
גידול בקרן הערכה מחדש כתוצאה מהערכה שבוצעה לאחר מועד הרכישה.

זקיפה של קרן הערכה מחדש ישירות לעודפים בחברה הכלולה.

קיטון בקרן הערכה מחדש כתוצאה מהערכה שבוצעה לאחר מועד הרכישה.

דוגמה א' – החזקה מיום ההקמה

- חברה א' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' מיום הקמתה.
- ביום ההקמה (31 בדצמבר 2006), רכשה חברה ב' רכוש קבוע תמורת 10 מיליון ש"ח.
- אורך החיים השימושיים של הרכוש הקבוע ליום הרכישה נאמד ב- 10 שנים, ערך שייר אפס ופחת לפי שיטת הקו הישר.
- החברה מיישמת לגביי הרכוש הקבוע את מודל ההערכה מחדש ומפשירה את קרן ההון לעודפים בקצב הפחת.
- ביום 31 בדצמבר 2008 ביצעה חברה ב' הערכה מחדש לרכוש הקבוע, שווי ההוגן של הרכוש הקבוע למועד זה נאמד ב- 9 מיליון ש"ח.
- הרווח הנקי של חברה ב' לשנת 2008 הסתכם ב- 3,333 אלפי ש"ח.
- יתרת העודפים של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2009 היא 14,000 אלפי ש"ח.
- יש להתעלם ממסים.

המשך דוגמה א'

להלן הדוח על המצב הכספי ("מאזן") של חברה א' ליום 31.12.06 (באלפי ש"ח):

1	הון מניות		השקעה
299	עודפים	300	בחברה ב'

להלן הדוח על המצב הכספי ("מאזן") של חברה ב' רגע לפני ההערכה - 30.12.08 (באלפי ש"ח):

1,000	הון מניות ופרמיה	5,000	מזומן
12,000	עודפים	8,000	רכוש קבוע

דוגמה ב' – הערך בספרים של הרכוש הקבוע בחברה הכלולה במועד הרכישה תואם את שווי ההוגן

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2008 40% מהון המניות של חברה ב'
תמורת 100,000 ש"ח.

להלן הרכב ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (בש"ח):

100,000	הון מניות ופרמיה
20,000	קרן הערכה מחדש בגין ר"ק א
<u>80,000</u>	עודפים
200,000	

מודל ההערכה מחדש תואם את המדיניות החשבונאית של חברה א' לגבי
מדידה עוקבת של רכוש קבוע.

השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים, זהה לערכם בספרים.

המשך דוגמה ב'

להלן נתונים על חברה ב' בשנים 2009 ו- 2010:

א. הרווח הנקי של חברה ב' בשנת 2009 ובשנת 2010 הסתכם בסך של 50,000 ש"ח ו-0, בהתאמה.

ב. להלן התנועה ביתרת קרן הערכה מחדש של הרכוש הקבוע בחברה ב' בשנת 2009 (בש"ח):

20,000	יתרה ליום 31 בדצמבר 2008
(5,000)	העברה ליתרת עודפים בגובה הפחת
(2,000)	קיטון בגין ר"ק I כתוצאה מהערכה מחדש שבוצעה בסוף השנה
<u>10,000</u>	גידול בגין ר"ק II כתוצאה מהערכה מחדש שבוצעה בסוף השנה
23,000	

ג. להלן התנועה ביתרת קרן הערכה מחדש של הרכוש הקבוע בחברה ב' בשנת 2010 (בש"ח):

23,000	יתרה ליום 31 בדצמבר 2009
<u>(7,000)</u>	העברה ליתרת עודפים בגובה הפחת (*)
16,000	

(*) מתוכם סכום של 4,200 ש"ח נובע מקרן הערכה מחדש בחברה הכלולה מלפני מועד הרכישה.

דוגמה ג' – הערך בספרים של הרכוש הקבוע בחברה הכלולה במועד הרכישה אינו תואם את שוויו ההוגן

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2008 40% מהון המניות של חברה ב' תמורת 100,000 ש"ח. להלן הרכב ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (בש"ח):	
הון מניות ופרמיה	100,000
קרן הערכה מחדש	10,000
עודפים	<u>80,000</u>
	190,000

מודל ההערכה מחדש תואם את המדיניות החשבונאית של חברה א' לגבי מדידה עוקבת של רכוש קבוע.

השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים, זהה לערכם בספרים למעט רכוש קבוע שנמדד במודל הערכה מחדש ושוויו ההוגן למועד הרכישה עולה על ערכו בספרים בסך של 10,000 ש"ח (בהתעלם ממיסים).
יתרת אורך החיים השימושיים של הרכוש הקבוע הינה 4 שנים והוא מופחת בשיטת הקו הישר.

הרווח של חברה ב' בשנת 2009 הינו 52,500 ש"ח.

המשך דוגמה ג'

להלן התנועה ביתרת קרן הערכה מחדש של הרכוש הקבוע בחברה ב' בשנת 2009 (לחברה ב' פריט רכוש קבוע אחד) (בש"ח):

10,000	יתרה ליום 31 בדצמבר 2008
(2,500)	העברה ליתרת עודפים בגובה הפחת
<u>7,500</u>	גידול כתוצאה מהערכה מחדש שבוצעה בסוף השנה
15,000	

להלן חישוב עודף העלות שנוצר לחברה א' כתוצאה מהרכישה (בש"ח):

100,000	תמורה ששולמה
$40\% * 190,000 = \underline{(76,000)}$	חלק בהון
24,000	עודף העלות ברכישה

ייחוס עודף העלות (בש"ח):

$40\% * 10,000 = 4,000$	רכוש קבוע
<u>20,000</u>	מוניטין P.N.
24,000	

מניות בכורה שהונפקו על ידי החברה הכלולה ומסווגות כמכשירים הונים

יש לעשות הבחנה בין סוגי מניות הבכורה השונים:

1 מניות בכורה שאינן צוברות.

2 מניות בכורה צוברות.

3 מניות בכורה הכוללות זכות השתתפות בלתי מוגבלת ברווחים.

4 מניות בכורה הכוללות זכות השתתפות מוגבלת ברווחים.

1. מניות בכורה שאינן צוברות

כאשר ההון של החברה הכלולה כולל מניות בכורה שאינן צוברות, אין צורך לקבוע את חלקה של הישות המחזיקה ברווח (הפסד) החברה הכלולה תוך התחשבות בדיבידנד המגיע למניות הבכורה כאשר הדיבידנד לא הוכרז.

יחד עם זאת, במקרה שבו דיבידנד יוכרז וישולם לבעלי מניות הבכורה תידרש התאמה ליתרת השקעה של הישות המחזיקה בחברה הכלולה כנגד הפסדי אקוויטי.

חברה א' מחזיקה 40% מהון המניות הרגילות של חברה ב' החל ממועד הקמתה.

להלן נתונים על מבנה ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (בש"ח):

הון מניות ופרמיה	6,000,000
מניות בכורה שאינן צוברות (*)	1,000,000
עודפים	<u>4,000,000</u>
	11,000,000

(*) מניות הבכורה אינן צוברות, וזכאיות לדיבידנד בשיעור של 10% בכל מועד שבו החברה מכריזה על דיבידנד לבעלי המנות הרגילות.

להלן תנועה ביתרת העודפים של חברה ב' בשנת 2009 (בש"ח):

יתרה ליום 31 בדצמבר 2008	4,000,000
רווח השנה	2,000,000
דיבידנד ששולם (**)	<u>(500,000)</u>
	5,500,000

(**) מתוך סכום זה, שולם לבעלי מניות הבכורה סך של 100,000 ש"ח (= 1,000,000 * 10%).

נדרש:

הצג הרכב ותנועה בחשבון השקעה ליום 31 בדצמבר 2009 ולתקופה שהסתיימה באותו מועד.

2. מניות בכורה צוברות

בהתאם לתקן, כאשר לחברה כלולה קיימות מניות בכורה צוברות, המוחזקות על ידי חיצוניים (לא על ידי הישות המחזיקה עצמה) והמוצגות בהון, יש לקבוע את חלקה של הישות המחזיקה ברווח (הפסד) החברה הכלולה תוך התחשבות בדיבידנד הצביר המגיע למניות הבכורה, **בין אם הדיבידנד הוכרז ובין אם לא.**

חברה א' רוכשת 40% מהון המניות של חברה ב' ביום 31 בדצמבר 2008 תמורת 5,000 אלפי ש"ח במזומן.

להלן ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (באלפי ש"ח):

	10,000		הון מניות ופרמיה
1 ש"ח ע"נ	2,000	(*)	מניות בכורה שאינן ניתנות לפדיון
	<u>1,000</u>		עודפים
	13,000		

(*) מניות הבכורה צוברות בשיעור של 5% לשנה. מניות הבכורה הונפקו ביום 31 בדצמבר 2007. מיום הנפקתן לא הכריזה חברה ב' על דיבידנד.

אין הפרשים בין השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים של חברה ב' לבין ערכם בספרים. כמו כן, אין ייחוס עודף עלות בגין מניות בכורה מלבד הדיבידנד שנצבר.

להלן נתונים על הרווח הנקי (הפסד) של חברה ב' (באלפי ש"ח):

שנה	רווח נקי (הפסד)
2009	500
2010	(100)
2011	100

ביום 31 בדצמבר 2011 הכריזה וחילקה חברה ב' דיבידנד לבעלי מניותיה הרגילים בסך של 200 אלפי ש"ח ובאותו מועד שילמה במזומן לבעלי מניות הבכורה בגין זכות הצבירה, סך של 400 אלפי ש"ח ($4 * 5\% * 2,000 =$).

בסך הכל שילמה חברה ב' דיבידנד בסך של 600 אלפי ש"ח.

נדרש:

הצג הרכב ותנועה בחשבון השקעה לימים 31 בדצמבר 2009, 31 בדצמבר 2010 ו- 31 בדצמבר 2011 ולתקופות שהסתיימו באותם תאריכים.

3. מניות בכורה הכלולות זכות השתתפות בלתי מוגבלת ברווחים

כאשר ההון של החברה הכלולה כולל מניות בכורה המשתתפות באופן מלא ברווחים יש להביא זאת בחשבון בחישוב חלקה של הישות המחזיקה ברווחים/הפסדים של החברה הכלולה.

במקרה שבו מניות בכורה כוללות בנוסף לזכות השתתפות מלאה ברווחים גם זכות צבירה הרי שיש להתחשב גם בעובדה זאת.

חברה א' מחזיקה 40% מהון המניות של חברה ב'.
ההון של חברה ב' מורכב מ- 100,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך
נקוב כל אחת ו- 100,000 ערך נקוב מניות בכורה צוברות ומשתתפות.

מניות הבכורה צוברות בשיעור של 5% לשנה ומשתתפות באופן מלא יחד עם
בעלי המניות הרגילות בדיבידנדים.

הרווח של חברה ב' בשנת 2008 הסתכם ב- 200,000 ש"ח.

4. מניות בכורה הכוללות זכות השתתפות מוגבלת ברוחים

דוגמה – מניות בכורה צוברות ומשתתפות באופן חלקי:

חברה א' מחזיקה 40% מהון המניות של חברה ב'.
ההון של חברה ב' מורכב מ- 100,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח
ערך נקוב כל אחת ו- 100,000 ערך נקוב מניות בכורה צוברות ומשתתפות.

מניות הבכורה צוברות בשיעור של 5% לשנה ומשתתפות עד שיעור של
12% (כולל ה- 5% הצביר) יחד עם בעלי המניות הרגילות בדיבידנדים.

הרווח של חברה ב' בשנת 2008 הסתכם ב- 200,000 ש"ח.

הפסדים מצטברים בחברה הכלולה

בהתאם לתקן, אם חלקה של הישות המחזיקה בהפסדים של החברה הכלולה, שווה או גדול מזכויותיה בחברה הכלולה, יש להפסיק להכיר בחלקה של הישות המחזיקה בהפסדים נוספים.

הזכויות של הישות המחזיקה בחברה הכלולה מהוות את הערך בספרים של ההשקעה בחברה הכלולה לפי שיטת השווי המאזני.

חברה א' רכשה ביום 31 בדצמבר 2005 30% מהון המניות של חברה ב'.
להלן נתונים על הרכב חשבון ההשקעה בחברה ב' ליום 31 בדצמבר 2007
(באלפי ש"ח):

30% * 10,000 =	3,000	חלק בהון
	1,200	יתרת עודף עלות רכוש קבוע (*)
	<u>2,000</u>	מוניטין
	6,200	

(*) נכון ליום 31 בדצמבר 2007 נותרה ליתרת עודף העלות המיוחס לרכוש קבוע תקופת הפחתה של 4 שנים (הפחתה בשיטת הקו הישר).

המשך דוגמה א'

להלן נתונים על רווחי או הפסדי חברה ב' ועל יתרת ההון לסוף כל שנה (באלפי ש"ח):

גרעון בהון לסוף שנה	רווח נקי (הפסד)	שנה
(5,000)	(15,000)	2008
(15,000)	(10,000)	2009
(1,000)	14,000	2010

דוגמה ב' – הישות המחזיקה ערבה להלוואות של החברה הכלולה

בנתוני דוגמה א', נניח כעת כי לחברה א' ערבות בסך 500 אלפי ש"ח להלוואות שנטלה חברה ב' מתאגידים בנקאיים.

גירעון בהון של החברה הכלולה כאשר קיימות הלוואות – שיטת השכבות, המחשה

חברה ב' מחזיקה נדל"ן להשקעה בשווי של 600 מיליון כנגד הון של 100 מיליון, הלוואות בעלים נחותות של 200 מיליון והלוואות מבנקים של 300 מיליון.

חברה א' מחזיקה 20% מהמניות של חברה ב' וחלקה בהלוואות הנחותות הינו 80 מיליון (40%). ששווי הנדל"ן יורד ב-150 מיליון.

רכישת כלולה במסגרת החזקה בשרשרת

במצבים אלו כאשר חברה א' רוכשת השפעה מהותית בחברה ב' שיש לה השפעה מהותית בחברה ג', חברה א' צריכה לקחת בחשבון את העודף עלות שמיוחס להשקעה של חברה ב' בחברה ג', שהוא ההפרש בין השווי ההוגן של ההשקעה בחברה ג' לבין ערכה של ההשקעה בספרי חברה ב' לפי שיטת השווי המאזני.

חברה ב' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ג' מיום ההקמה.
ליום 31.12.09 ההשקעה בחברה ג' בספרי חברה ב' הינה בסך 30,000 ש"ח.

ביום 1 בינואר 2010 רוכשת חברה א' 40% מהון המניות של חברה ב' תמורת 800,000 ש"ח.

נתונים נוספים:

- ההון של חברה ג' ליום 31.12.09 הינו 100,000 ש"ח.
- עודף שווי הוגן מכונה בחברה ג' הינו 20,000 ש"ח - אורך חיים שימושיים הינו 5 שנים (הפחתה בשיטת הקו הישר).
- שווי הוגן השקעה בחברה ג' הינו 50,000 ש"ח.
- ההון של חברה ב' ליום הרכישה הינו 1,000,000 ש"ח.
- עודף שווי הוגן מלאי בחברה ב' הינו 10,000 ש"ח (מומש במהלך השנה).
- הרווח המדווח לשנת 2010 של חברה ב' הינו 120,000 ש"ח.

יש להתעלם ממיסים.

נדרש:

הצג הרכב ותנועה בחשבון השקעה בספרי חברה א' בגין ההשקעה בחברה ב' ליום 31 בדצמבר 2010 ולתקופה שהסתיימה באותו מועד.

נניח כעת בנתוני דוגמה א' כי ביום 2 בינואר 2010 מוכרת חברה ג' את המכונה שברשותה ברווח של 20,000 ש"ח.

נדרש:

פקודות יומן בספרי חברה ב' ובספרי חברה א' ביום 2 בינואר 2010.

בנתוני דוגמה א' נניח כעת שחברה ב' השקיעה בחברה ג' לא מיום ההקמה.

נתונים נוספים:

חשבון השקעה של חברה ב' בחברה ג' לפי הרכב ליום 31.12.09 (בש"ח):

חלקי באקוויטי $30\% * 100,000 = 30,000$

יתרת ע"ע מכונה 1,500 5 שנים הפחתה

מוניטין 600

יתרה 32,100

ההון של חברה ב' ליום 31.12.09 הינו 1,002,100 ש"ח.

הרווח המדווח של חברה ב' לשנת 2010 הינו 119,700.

נדרש:

הצג הרכב ותנועה בחשבון השקעה בספרי חברה א' בגין ההשקעה בחברה ב' ליום 31

בדצמבר 2010 ולתקופה שהסתיימה באותו מועד.

בנתוני דוגמה א', חברה ב' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ג' מיום ההקמה.

- נניח כעת שביום 1 בינואר 2010 חברה א' רוכשת 60% מהון המניות של חברה ב' תמורת 1,200,000 ש"ח.
- ההון של חברה ב' למועד הרכישה הינו 1,000,000 ש"ח.
- המדיניות החשבונאית של חברה א' הינה אי שיתוף הזשמ"ש במוניטין.

נדרש:

- א. חשב את המוניטין שנוצר ביום הרכישה.
- ב. חשב את יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה ליום 31 בדצמבר 2010.

עסקאות בין חברות מוחזקות

יש להבחין בין סוגי העסקאות הבאות:

עסקאות בין חברה בת לבין חברה כלולה.

א

עסקאות בין חברות כלולות.

ב

שינויים בשיעורי החזקה בחברה כלולה

1 ירידה בשיעור ההחזקה ללא איבוד השפעה מהותית.

2 איבוד השפעה מהותית כתוצאה מירידה בשיעור ההחזקה.

3 עליה בשיעור החזקה בחברה כלולה (שאינה לכדי צירוף עסקים).

4 עלייה לראשונה להשפעה מהותית (כולל רכישה בשלבים).

1

2

3

4

1. ירידה בשיעור החזקה ללא איבוד השפעה מהותית

במקרה שבו מתרחשת ירידה בשיעור ההחזקה של הישות המחזיקה בחברה הכלולה, יש לחשב רווח או הפסד כתוצאה מהמימוש.

ירידה בשיעור ההחזקה מתרחשת בדרך כלל בעקבות מכירה ישירה של מניות של החברה הכלולה על ידי הישות המחזיקה או בעקבות הנפקה לצד ג' בחברה הכלולה.

חשוב להדגיש כי במקרה של ירידה בשיעור החזקה אין לממש יתרות רווח בין חברתי נדחה שנובעות מעסקאות לכיוון מעלה (UP). עם זאת, יש לממש חלק יחסי מיתרות רווח בין חברתי שנובעות מעסקאות לכיוון מטה (DOWN).

חברה א' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' הכולל 100,000 מניות.
הון עצמי חברה ב' ליום 30.12.08 הינו 1,000,000 ש"ח.
השווי ההוגן של כל מניה הינו 20 ש"ח.
מס חברות – 25%.

להלן נתונים על הרכב ההשקעה בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):

300,000	חלק בהון עצמי
30,000	יתרת עודף עלות מכונה
<u>(7,500)</u>	התחייבות מיסים נדחים
322,500	

ביום 31 בדצמבר 2008 חברה א' מוכרת 10,000 מניות של חברה ב' (10% מהון המניות של חברה ב') תמורת 200,000 ש"ח במזומן (= 20 * 10,000).

חברה א' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' מיום 1 בינואר 2006.
הון המניות כולל 100,000 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג.

להלן נתונים על ההון העצמי בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):

200,000	תקבולים בגין כתבי אופציה (*)
100,000	הון מניות
200,000	פרמיה
<u>700,000</u>	עודפים
1,200,000	

(*) החברה הנפיקה 100,000 כתבי אופציה ביום 1 בינואר 2007.
כל כתב אופציה ניתן למימוש למניה בת 1 ש"ח ע.ג. תמורת תוספת מימוש לא צמודה בסך 12 ש"ח.
חברה א' רכשה 10,000 מכתבי האופציה הנ"ל.
השווי ההוגן של כל כתבי האופציה ליום 30 בדצמבר 2008 הינו 150,000 ש"ח.

שיעור מס חברות – 25%.

המשך דוגמה ב'

להלן נתונים על הרכב ההשקעה בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):	
$30\% * (100,000 + 200,000 + 700,000) = 300,000$	חלק בהון עצמי
30,000	יתרת עודף עלות מכונה
(7,500)	התחייבות מיסים נדחים
<u>60,000</u>	מוניטין
382,500	

ביום 31 בדצמבר 2008 ממומשים כל כתבי האופציה למניות.

בנתוני דוגמה ב', נניח כעת שחברה א' רוכשת 30% מחברה ב' לאחר שכתבי האופציה בחברה ב' כבר הונפקו.

להלן נתונים על הרכב ההשקעה בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):

$30\% * (100,000 + 200,000 + 700,000) = 300,000$	חלק בהון עצמי
30,000	יתרת עודף עלות מכונה
(7,500)	התח' מיסים נדחים
(1,500)	עודף עלות כתבי אופציה
<u>60,000</u>	מוניטין
381,000	

ביום 31 בדצמבר 2008 ממומשים כל כתבי האופציה למניות.

ירידה בשיעור החזקה ללא איבוד השפעה מהותית - המשך

כאשר למועד המימוש, בישות המחזיקה קיימות יתרות הוניות שנובעות מרווחים נדחים וקרן הערכה מחדש של החברה הכלולה יש להבחין בין:

א. רווחים (הפסדים) נדחים.

ב. קרן הערכה מחדש בגין רכוש קבוע.

ביום 31 בדצמבר 2006, רכשה חברה א' 30% מהון המניות של חברה ב' תמורת 100,000 ש"ח, התמורה שולמה במזומן. לחברה ב' 100,000 מניות.

להלן ההון העצמי של חברה ב' ליום הרכישה (בש"ח):

100,000	הון מניות ופרמיה
50,000	קרן הון בגין השקעה באג"ח
<u>150,000</u>	עודפים
300,000	סה"כ

להלן הרכב ההשקעה בחברה ב' למועד הרכישה (בש"ח):

$300,000 * 30\% =$	90,000	חלק באקוויטי
	<u>10,000</u>	מוניטין
	100,000	סה"כ

המשך דוגמה א'

נתונים נוספים :

- הרווח הנקי של חברה ב' לשנת 2007 הינו 100,000 ש"ח, האג"ח לא מומשו והקרן בגינן גדלה ב- 16,667 ש"ח.
- ביום 1 בינואר 2008 מכרה חברה א' 10% מהון המניות של חברה ב' (10,000 מניות) תמורת 20 ש"ח למניה.
- **מאזן חברה א' למועד הרכישה הינו כדלקמן:**

מזומן	100,000	הון מניות	1,000
		עודפים	99,000

נדרש :

הצג חשבון השקעה לתאריכים 31 בדצמבר 2007 ו-1 בינואר 2008.

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שבמקום קרן הון בגין השקעה באג"ח FVOCI, לחברה ב' רכוש קבוע והיא מיישמת לגביו את מודל הערכה מחדש.

להלן ההון העצמי של חברה ב' ליום הרכישה (בש"ח):

100,000	הון מניות ופרמיה
50,000	קרן הערכה מחדש
<u>150,000</u>	עודפים
300,000	סה"כ

נתון נוסף:

הרווח הנקי של חברה ב' לשנת 2007 הינו 100,000 ש"ח, הר"ק לא מומש והקרן בגינו גדלה ב- 16,667 ש"ח כתוצאה משערוך בסוף שנת 2007. המדיניות של החברה הינה הפשרת קרן הערכה מחדש לעודפים בקצב הפחת.

2. איבוד השפעה מהותית כתוצאה מירידה בשיעור ההחזקה

התקן אינו דן בטיפול החשבונאי במקרה של איבוד השפעה מהותית כתוצאה ממכירה חלקית של מניות החברה הכלולה, כאשר לאחר המכירה יתרת ההשקעה מטופלת בהתאם ל- IFRS 9 כנכס פיננסי הנמדד בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר או כנכס פיננסי בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

עם זאת, בהתאם לדברי ההסבר לתקן נקבע כי הטיפול החשבונאי במקרה של מכירה חלקית ואיבוד השפעה מהותית יהיה דומה לטיפול החשבונאי במכירה חלקית ואיבוד שליטה.

התפיסה העומדת בבסיס הטיפול החשבונאי של התקן באיבוד השפעה מהותית מבוססת על תפיסת המימוש הרעיוני, לפיה מבחינה רעיונית מימשה החברה המחזיקה את כל החזקותיה בחברה הכלולה, עסקה שתוצאתה רווח או הפסד, ובמידת הצורך רכשה מבחינה רעיונית מחדש השקעה נוספת בחברה הכלולה לשעבר.

חברה א' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' מיום הקמתה (300,000 מניות מתוך 1,000,000). חברה ב' הינה חברה ציבורית.

חשבון ההשקעה בחברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 בספרי חברה א' הינו 3,000 אלפי ש"ח (מייצג את חלקה בהון העצמי של חברה ב').

ביום 1 בינואר 2009 מכרה חברה א' 200,000 מניות של חברה ב' תמורת 8,000 אלפי ש"ח במזומן. כתוצאה ירד שיעור ההחזקה של חברה א' בחברה ב' ל- 10% וחברה א' איבדה את ההשפעה המהותית בחברה ב'.

מחיר כל מניה של חברה ב' בבורסה לניירות ערך ליום 1 בינואר 2009 הינו 40 ש"ח.

3. עליה בשיעור החזקה בחברה כלולה (שאינה לכדי צירוף עסקים)

התקן אינו קובע את הטיפול חשבונאי במקרה של עליה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה.

נשאלת השאלה מהו הטיפול החשבונאי במקרים שבהם מתרחשת עלייה בשיעור ההחזקה בחברה הכלולה, ללא השגת שליטה?
נראה כי במקרה כזה הטיפול בעליה בשיעור ההחזקה בשיטת ה- "step by step" הינו טיפול חשבונאי נאות.

חברה א' מחזיקה 20% מהון המניות של חברה ב' החל מיום הקמתה המקנות השפעה מהותית.

להלן הרכב ההון העצמי של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (אלפי ש"ח):

200,000	הון מניות ופרמיה
<u>300,000</u>	עודפים
500,000	

חשבון ההשקעה בחברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (אלפי ש"ח):

$20\% * 500,000 =$	<u>100,000</u>	חלק בהון עצמי
	100,000	

המשך דוגמה א'

ביום 1 בינואר 2009 רכשה חברה א' מבעלי המניות של חברה ב' 10% נוספים מהון המניות של חברה ב' תמורת 90,000 אלפי ש"ח.

השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008, תואם את ערכם בספרים למעט רכוש קבוע ששווי ההוגן עולה על ערכו בספרים ב- 50,000 אלפי ש"ח.

שיעור מס חברות – 25%.

חברה א' מחזיקה 20% מהון המניות של חברה ב' הכולל 100,000 מניות.
הון עצמי חברה ב' ליום 30.12.08 הינו 1,000,000 ש"ח.
שיעור מס חברות – 25%

להלן נתונים על הרכב ההשקעה בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):

200,000	=	1,000,000	*	20%	חלק בהון עצמי
30,000					יתרת עודף עלות מכונה
(7,500)					התחייבות מיסים נדחים
222,500					

ביום 31.12.08 חברה ב' מפיקה 50,000 מניות לחיצוניים במחיר של 20 ש"ח למניה. חברה א' רוכשת 25,000 מניות בהנפקה זו.

למועד ההנפקה השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים של חברה ב' תאם לערכם בספרים למעט המכונה ששווייה ההוגן עלה על ערכה בספרים ב-200,000 ש"ח.

חברה א' מחזיקה 20% מהון המניות של חברה ב' מיום 1 בינואר 2006 המקנות השפעה מהותית.
הון המניות כולל 100,000 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג.

להלן הרכב ההון העצמי בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):

200,000	תקבולים בגין כתבי אופציה (*)
100,000	הון מניות
100,000	פרמיה
<u>300,000</u>	עודפים
700,000	

(*) חברה ב' הנפיקה 100,000 כתבי אופציה ביום 1 בינואר 2007.
כל כתב אופציה ניתן למימוש למניה בת 1 ש"ח ע.ג. תמורת תוספת מימוש לא צמודה בסך 10 ש"ח.
חברה א' רכשה 40,000 מכתבי האופציה הנ"ל.
השווי ההוגן של כתבי האופציה ליום 30 בדצמבר 2008 הינו 500,000 ש"ח.

שיעור מס חברות – 25%

המשך דוגמה ג'

להלן נתונים על הרכב ההשקעה בחברה ב' ליום 30 בדצמבר 2008 (בש"ח):

$20\% * (100,000 + 100,000 + 300,000) = 100,000$	חלק בהון עצמי
<u>60,000</u>	מוניטין
160,000	

ביום 31 בדצמבר 2008 ממומשים כל כתבי האופציה למניות.

למועד המימוש השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים של חברה ב' תאם לערכם בספרים למעט רכוש קבוע אשר שוויו ההוגן עלה על ערכו בספרים ב- 100,000 ש"ח.

4. עלייה לראשונה להשפעה מהותית (כולל רכישה בשלבים)

יתכנו מקרים שבהם הישות המחזיקה משיגה לראשונה השפעה מהותית בחברה מוחזקת, וזאת לאחר שכבר הייתה לה בעבר השקעה באותה חברה, אשר טופלה בהתאם ל- IFRS 9 (במסגרת נכסים פיננסיים FVOCI או במסגרת נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד).

מקרים אלו יכולים לנבוע מרכישה נוספת (רכישה בשלבים) או משינוי בנסיבות אשר יוצרות השפעה מהותית (לדוגמה הסכם למינוי דירקטורים).

חברה א' רכשה ביום 31 בדצמבר 2007 10% מהון המניות של חברה ב' תמורת 100,000 ש"ח.

ההשקעה טופלה כהשקעה בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר בהתאם ל IFRS 9.

ביום 1 בינואר 2009 רוכשת חברה א' 10% נוספים מהון המניות של חברה ב' תמורת 150,000 ש"ח ומשיגה השפעה מהותית.

נתונים נוספים:

- א. השווי ההוגן של הנכסים המזוהים בניכוי ההתחייבויות המזוהות של חברה ב' ליום 1 בינואר 2009, הינו 1,100,000 ש"ח.
- ב. הרווח הנקי של חברה ב' בשנת 2009 הסתכם ב- 100,000 ש"ח.
- ג. יש להניח כי החברה בחרה ליישם את גישת המימוש הרעיוני שנקבעה ב- IFRS 3.
- ד. יש להניח כי לא קיימת פרמיה ששולמה בגין רכישת השפעה מהותית.